

ČESKÁ REPUBLIKA ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Příhody a soudců JUDr. Michala Mazance a Mgr. Jana Passera v právní věci žalobce: R. M., zastoupeného JUDr. Evou Poláčkovou, advokátkou se sídlem Brno, Starobrněnská 13, proti žalovanému: Ministerstvo vnitra, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, pošt. schránka 21/OAM, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 26. 2. 2004, čj. 56 Az 67/2003 - 31,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost se zamítá.**
- II. Žalovanému se nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.**
- III. Odměna advokátky JUDr. Evy Poláčkové se určuje částkou 1075 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.**

O d ů v o d ň ě n í :

Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě se žalobce jako stěžovatel domáhá zrušení shora uvedeného rozsudku Krajského soudu v Brně, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 17. 7. 2003, čj. OAM-822/LE-L12-PA01-2003. Tímto (posledně uvedeným) rozhodnutím byla žádost stěžovatele o udělení azylu zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. k) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu) ve znění pozdějších předpisů. Rozsudek krajského soudu vycházel ze skutečnosti, že žalobce nenaplnil žádnou ze zákonných podmínek pro udělení azylu.

Stěžovatel proti tomu v kasační stížnosti uplatňuje důvody uvedené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále též „s. ř. s.“).

Konkrétně uvádí, že krajský soud nesprávně posoudil právní otázku týkající se interpretace čl. 10 Ústavy České republiky a z něj vyplývající bezprostřední závaznosti čl. 3 a 8 Evropské úmluvy o lidských právech. Rozhodnutí krajského soudu považuje za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů, neboť se soud v odůvodnění nevypořádal se všemi argumenty uvedenými v žalobě. Namítá, že žalovaný pochybil, když ve správním řízení neposoudil, zda nejsou v případě stěžovatele splněny podmínky pro vyslovení překážek vycestování podle ustanovení § 91 zákona o azylu. Tím došlo k porušení mezinárodně-právních závazků České republiky, neboť zmíněné ustanovení zakotvuje závazky obsažené primárně v mezinárodních smlouvách. Odkazuje na čl. 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků, který obsahuje zákaz vyhoštění a navrácení (non-refoulement). Tento článek ukládá žalovanému povinnost posoudit, zda by žadateli o azyl nehrozilo v případě návratu do země původu nebezpečí na životě či osobní svobodě na základě jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení, a to bez ohledu na tvrzení subjektivních obav. Domnívá se, že pokud se nedopustil žádného trestného činu, nemůže být považován za nebezpečného pro Českou republiku a nelze tak aplikovat odst. 2 shora uvedeného ustanovení úmluvy. Rovněž poukazuje na skutečnost, že mu bylo uděleno správní vyhoštění. Poté, co bude azylové řízení ukončeno, dojde k exekuci rozhodnutí o správním vyhoštění a k porušení principu „non-refoulement“. Obdobně lze aplikovat i čl. 3 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení, který stanoví smluvním stranám úmluvy zákaz vypovědět, vrátit či vydat osobu jinému státu, jsou-li vážné důvody se domnívat, že by jí hrozilo nebezpečí mučení. Žalovaný tak měl povinnost před vydáním rozhodnutí o azylu zkoumat, zda stěžovateli na Ukrajině nehrozí mučení. Tuto námitku uplatnil již v žalobě, avšak krajský soud se k ní v napadeném rozhodnutí vůbec nevyjádřil. Odvolává se na čl. 65 a čl. 43 Příručky k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků vydané Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky v Ženevě roce 1992. V závěru kasační stížnosti žádá o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. Vzhledem k uvedenému navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek Krajského soudu v Brně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti popírá oprávněnost podané kasační stížnosti, neboť se domnívá, že jak jeho rozhodnutí ve věci azylu ve všech částech výroku, tak i rozsudek Krajského soudu v Praze, byly vydány v souladu s právními předpisy. Žalovaný i ve věci řízení o podané kasační stížnosti plně odkazuje na správní spis, zejména na vlastní podání a výpovědi stěžovatele učiněná ve správním řízení a uvádí, že s rozsudkem soudu plně souhlasí. Žalovaný vzhledem k výše uvedenému považuje kasační stížnost stěžovatele za nedůvodnou, a stejně tak i návrh na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti a proto navrhuje, aby Nejvyšší správní soud stížnost zamítl.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je o kasační stížnosti rozhodováno přednostně a kde je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání

odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) – ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatele žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.).

Namítá-li stěžovatel, že krajský soud pochybil, když se nezabýval jeho žalobní námitkou, zda nejsou v případě stěžovatele splněny podmínky pro vyslovení překážek vycestování podle ustanovení § 91 je třeba mu dát za pravdu; avšak toto pochybení nemělo vliv na zákonnost rozhodnutí, protože, jak bylo konstatováno v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 9. 2004, čj. 5 Azs 230/2004 - 45 „*Správní orgán není povinen rozhodnout o překážce vycestování, jestliže žádost o azyl byla zamítnuta podle § 16 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb. Pouze v případě udělení či neudělení azylu v režimu § 12, § 13 a § 14 téhož zákona je ve smyslu § 28 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, obligatorní částí rozhodnutí konstatování, zda se na cizince vztahuje překážka vycestování.*

Stěžovatel má pravdu ve svém tvrzení o nezpochybnitelné aplikační přednosti mezinárodních smluv zahrnutých do vymezení článku 10 Ústavy, podle něhož „*vyblášené mezinárodní smlouvy, ke jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.*“ Není sporu ani o tom, že takovou mezinárodní smlouvou mající tuto aplikační přednost je i Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a k ní se vážící Protokol týkající se právního postavení uprchlíků z roku 1967, jež byly publikovány pod č. 208/1993 Sb. Podle článku 33 odst. 1 této Ženevské úmluvy pak platí: „*Žádný smluvní stát nevyhostí jakýmkoli způsobem nebo nevrátí uprchlíka na hranice země, ve kterých by jeho život či osobní svoboda byly ohroženy na základě jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení.*“ Stěžovatel má pravdu i v tom, že tato zásada označovaná jako „non-refoulement“, našla podle důvodové zprávy k ustanovení § 90 původního návrhu zákona o azylu (jenž nakonec v podobě publikované ve Sbírce zákonů získal číslo 91), svůj odraz právě v tomto ustanovení.

Z těchto skutečností stěžovatel správně odvodil, že pokud by se v konkrétním případě dostala do rozporu aplikace § 91 zákona o azylu a aplikace, která by vyplynula z čl. 33 Ženevské úmluvy, musela by být podle čl. 10 Ústavy použita přímo a přednostně Ženevská úmluva. Pokud by tedy hrozilo vyhoštění osoby, u níž by nebyla zkoumána přítomnost překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu; jednalo by se však přitom o uprchlíka ve smyslu Ženevské úmluvy, kterému by hrozily neblahé následky zakotvené v čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluvy, musela by být přednostně aplikována Ženevská úmluva a taková osoba by v konkrétním případě nesměla být vyhoštěna či jiným způsobem

vrácena, neboť by to vedlo k porušení mezinárodních závazků ČR rozpornému ze své povahy i s čl. 1 odst. 2 Ústavy.

Dále se ovšem stěžovatel odchyľuje od znění čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluvy a to jej vede k chybnému závěru, že stát je povinen posoudit existenci okolností uvedených v tomto ustanovení vždy u každého žadatele o azyl a že tak měl učinit i u něj. Takový výklad opomíjí skutečnost, že toto ustanovení je vymezeno nejen skutkově okolnostmi, jejichž nastání hrozí v případě navrácení či vyhoštění, ale je vymezeno také osobně, protože se vztahuje pouze na uprchlíky. Nelze přitom tvrdit, že uprchlíkem je automaticky každý žadatel o azyl. Zatímco status žadatele o azyl je dán především volním aktem konkrétní osoby, která se rozhodne o azyl požádat, a status azylanta, tedy osoby, jíž byl azyl státem udělen, je dán především volním aktem státu, jak se odráží v zákonné úpravě azylu a realizaci této úpravy orgány veřejné moci; status uprchlíka je dán objektivním stavem, který může být státem již pouze rozpoznán a deklarován. Státy, které jsou signatáři Ženevské úmluvy, jsou pak zavázány k tomu, aby tento status uznaly u těch osob, které spadají pod vymezení definice uprchlíka, která je obsažena v čl. 1 písm. A odst. 2 této Úmluvy. Podle tohoto ustanovení, v jeho znění po zmírnění definičních podmínek zakotveném Protokolem z roku 1967, je uprchlíkem osoba, která *„se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti.“*

Stěžovatel se proto mýlí, pokud považuje tuto definici za irelevantní pro shledání překážky vycestování poukazem na objektivní povahu hrozeb obsažených v čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluvy v kontrastu s možností subjektivního pocitu těchto hrozeb obsaženou v tomto definičním ustanovení. Smyslem Ženevské úmluvy jako celku je zakotvit pro uprchlíky určitá práva, ostatně i podle preambule k této úmluvě je jedním z jejích smyslů *„zajistit uprchlíkům co největší možnost užívat těchto základních práv a svobod“*. Mezi tato práva nepatří sice právo na udělení azylu, patří mezi ně však právo na uplatnění „non-refoulement“, i to se však vztahuje právě a pouze na uprchlíky ve smyslu výše citované definice. Je sice pravda, že si lze představit situace, kdy i osoba, jejíž žádost o azyl bude zamítnuta jako zjevně nedůvodná podle některého z písmen § 16 odst. 1 českého zákona o azylu, bude moci být označena za uprchlíka ve smyslu Ženevské úmluvy, v nyní posuzovaném případě tomu tak však zjevně není.

Zdejší soud není povolán k tomu, aby stavěl napevno, zda stěžovatel je či není uprchlíkem ve smyslu definice Ženevské úmluvy, k takovému úsudku a závazné deklaraci statusu uprchlíka již ostatně není zákonem povolán ani žalovaný; tomuto soudu je však zcela zjevné, že stěžovatel opravdu během celého správního a soudního řízení neuvedl nic, co by naznačovalo, že by mohl být uprchlíkem ve smyslu této definice. Za takové situace, kdy stěžovatel neuváděl žádné důvody nasvědčující, že by mohl být uprchlíkem (uváděl pouze rodinné problémy), žalovaný nepochybil, pokud se nezabýval možností, že by jím být mohl a tedy, že by se na něj mohla vztahovat Ženevská úmluva včetně svého čl. 33 odst. 1 a že by mohlo protirečít mezinárodním závazkům České republiky vyplývajícím z této úmluvy vydat jej zpět do jeho země původu. Nic navíc nenaznačovalo ani tomu, že by stěžovatel po svém návratu

mohl být vystaven skutečností uvedeným v čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluvy a přezkoumání jeho situace pohledem tohoto ustanovení by tak bylo zjevně nadbytečné a žalovaný postupoval správně, pokud se ke shledání překážky vycestování, jež je odrazem tohoto ustanovení v českém vnitrostátním právu, nijak nevyjadřoval. Lze se tak sice ztotožnit s názorem o aplikační přednosti čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluvy před ustanovením § 91 zákona o azylu, pokud by došlo k jejich rozporu, nicméně pokud je zjevné, že konkrétní žadatel o azyl nemůže být uprchlíkem, typicky proto, že neuvádí žádnou skutečnost svědčící o tom, že by mohl být vystaven pronásledování, není k takové aplikační přednosti důvod, neboť na takovou osobu čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluvy nedopadá.

Ke stížnostní námitce stěžovatele, kterou se odvolává na čl. 65 a čl. 43 Příručky postupů a kritérií pro určování právního postavení uprchlíků, nemůže Nejvyšší správní soud s ohledem na dikci ustanovení § 104 odst. 4 s. ř. s. přihlídnout, neboť tuto námitku stěžovatel poprvé uplatnil až v kasační stížnosti, ačkoli mu nic nebránilo ji uplatnit v řízení před krajským soudem.

Lze proto uzavřít, že Nejvyšší správní soud v daném případě neshledal naplnění namítaných důvodů kasační stížnosti ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s., neboť - jak vyplývá ze shora - v souzené věci nebyly shledány vady řízení před správním orgánem, kdy by pro tuto důvodně vytýkanou vadu krajský soud měl napadené rozhodnutí žalovaného zrušit.

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší správní soud dospěl po přezkoumání kasační stížnosti k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.) a Ministerstvu vnitra náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že se žalovanému nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Stěžovateli byla pro toto řízení před soudem ustanovena zástupcem advokátka; v takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 7, § 120 s. ř. s.). Soud proto určil odměnu advokátky částkou 1x 1 000 Kč za jeden úkon právní služby – převzetí a příprava věci a dále 1x 75 Kč na úhradu hotových výdajů, v souladu s § 9 odst. 3 písm. f), § 7, § 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů, celkem 1075 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do šedesáti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Poučení: Proti tomuto rozsudku nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. srpna 2005

JUDr. Petr Příhoda
předseda senátu